De Kwihiboom

Foto: uit Ennia agenda

1972: Juan de Cuba aan het werk.

door: Jan Meelis

De kwihiboom heeft door alle eeuwen heen de Arubaanse natuur het gehele jaar door versierd met haar groene kruin. Ondanks het watergebrek in de droge jaargetijde zorgde deze boom eveneens in dit warme seizoen voor de Arubaanse groenvoorziening. De kwihiboom is niet veeleisend en groeit op alle grondsoorten die Aruba heeft, tot op de klip en het zandstrand toe.

Met haar grote kruin op een hoge stam lijkt de kwihiboom op een grote parasol, die tijdens de hitte van de dag verkoeling biedt aan mens en dier. Het is zelfs aangenaam aldaar te schuilen tegen de felle zon met een constante noord-oost passaat, die aangenaam om je lichaam heen waait. In de natte jaargetijde krijgt de kwihiboom vele gele bloemtrossen, die na de bloeitijd langwerpige peulen opleveren. Onze voorouders aten de nog jonge en groene peulen als groente, bereid als gekookt en gekruid moes. De uitgedroogde peulen dienden in die tijd als veevoer en de hars, die uit de stam kwam, als lijm. Loslopend vee in de mondi logeerde graag onder deze bomen en produceerde tevens de mest voor de groei van deze bomen.

De kwihiboom leverde eeuwenlang het benodigde hout voor de Arubaanse woningbouw en voor de vervaardiging van zeewaardige vissersboten (barcu di bela) Tot deze eeuw werden deze typische vissersvaartuigen van kwihihout geproduceerd door de ouderwetse ambachtman, zoals op het erf van Padu Werleman te Sta Cruz, alwaar in totaal 45 visserboten werden gefabriceerd. Door gebrek aan handvaardigheid van de jongere generatie is het beroep van botenbouwer van barcu de wela van kwihihout verleden tijd geworden. Ook door de evolutie in woningbouw, beginnend vanaf de historische lemen woning (cas di torto) via onze geliefde cunucu-woning, is door de grote keuze van bouwmaterialen het kwihihout in de moderne woningbouw overbodig geworden

MODERNE TIJDEN

Door de bouw van veel nieuwe woonwijken na de Tweede wereldoorlog werden alle bomen, die in de weg stonden, gekapt.Menig oude kwihiboom ging hierdoor verloren. Eveneens gingen in de orkaantijd als het regenwater zich ophoopte in de bebouwde woonwijken oude bomen verloren door om te vallen. De grond bleef dan te lang nat zodat boomwortels hun houvast verloren en deze zware bomen omvielen. Bij het moderne afwateringsysteem loopt het regen- water trager weg dan voorheen door de natuur gevormde rooien en wordt hierdoor de harde bodem mul.

In de jaren zestig van de vorige eeuw kreeg Aruba door dit grote kwihiboom-verlies een nieuwe industrie te weten een specifieke nijverheid van het produceren van boomstamtafels, veelal salontafels, bijzettafeltjes en gedenk-platen (plaquettes). De gekapte of omgevallen boomstammen gingen hoofdzakelijk naar kleine timmerwerkplaatsen gelegen in de oude dorpskom van Savaneta nabij de Commandeursbaai. Daar lagen de stapels stammen vele jaren te drogen in de warme buitenlucht. Het droge kwihihout werd daarna gebruikt voor veel draai- en slijpwerk en op het einde van het productieverloop afgewerkt met vakkundig politoerwerk met als resultaat : een grillig gevormde salon- of bijzettafel. Zo mooi, dat de dure verkoopprijs de koper geen pijn deed!

Foto: Jan Meelis

1955: Kwihiboom op de Klip.

De bekendste werkplaatsen, waar deze zeer gewilde producten werden gemaakt, waren van de Arubanen Juan de Cuba en Ciriaco (Jaco) Henriquez stammende uit families die al eeuwenlang in Savaneta wonen.

GESCHENK

Tijdens het bezoek van het Koninklijk Echtpaar aan de Antilliaanse eilanden in het najaar 1965 verbleef het Koninklijk gezelschap te Aruba in Hotel Basiruti in de periode van 1 tot 4 october 1965. Op zaterdagmorgen 2 october 1965 werd door Koningin Juliana het wijkgebouw van het Wit-Gele Kruis te San Nicolas officieel geopend door het onthullen van een bronzen gedenkplaat naast de hoofdingang, omringd door bestuur en personeel van deze stichting. Tijdens de koffiepauze in het wijkgebouw met het Koninklijk gezelschap hield voorzitter J. Meelis een toespraak en bedankte

1965: Koningin Juliana bewondert haar aangeboden geschenk.

hij Hare Majesteit namens het Bestuur voor haar welwillendheid dit wijkgebouw officieel in gebruik te stellen en bood als blijvende herinnering een typisch Arubaans geschenk aan: een bijzettafeltje van kwihihout. Op het bovenblad was een zilver gedenkplaatje ingelegd, waarin het embleem van het Wit Gele Kruis en “Aruba 2 october 1965” waren gegraveerd.
Het snelvarend oorlogschip de Nederlandse kruiser “De zeven Provinciën”, met 940 bemanning, die bij aankomst van onze geliefde Koningin 35 saluutschoten vanuit de haven had afgevuurd, bracht het “mooi Arubaanse kwihitafeltje” naar Nederland voor een bescheiden plekje in paleis Soestdijk.

SOUVENIR

De langwerpige en lage salontafels waren evenals de kleine en korte bijzettafels zo gewild, dat dit specifieke meubilair bijna nooit uit voorraad verkrijgbaar was. Een zekere wachttijd met vooruitbetaling voor een kwihi-salontafel inclusief de kosten van verscheping was voor de meeste kopers nooit een probleem. Deze handel was zeer betrouwbaar. Na voltooiing werden deze geliefde Arubaanse producten in een stevige emballage met de K.N.S.M. naar Nederland of met de Grace Line naar de Verenigde Staten verstuurd en prijken zij aldaar als een exclusief en duurzaam bezit.
Immers de grillig gevormde boomstamtafels zijn met veel vakmanschap en geduld van stevige en bijpassende tafelpoten voorzien en hoogglanzend gepolitoerd.
De harde spiegelgladde glans is na deze behandeling perfect en duurzaam afgewerkt. Wegens gebrek aan een nieuwe voorraad van oud kwihihout is de fabricage van dit Arubaans product al enige jaren geleden noodgedwongen gestopt en hebben daardoor de huidige bezitters van deze tafels iets bijzonders en zeldzaams in hun woning staan.